

Klimat- och
regionutvecklingsnämnden

Yttrande över promemorian Energiplanering i kommuner och regioner och en mer energieffektiv offentlig sektor (KN2026/01494)

Regionledningskontorets förslag till beslut

Klimat- och regionutvecklingsnämnden beslutar följande.

Utvecklingsdirektörens tjänsteutlåtande utgör Region Stockholms yttrande till Klimat- och näringslivsdepartementet över promemorian *Energiplanering i kommuner och regioner och en mer energieffektiv offentlig sektor* (KN2026/01494).

Sammanfattning

Klimat- och näringslivsdepartementet har remitterat promemoria *Energiplanering i kommuner och regioner och en mer energieffektiv offentlig sektor*, till Region Stockholm för yttrande. Klimat- och regionutvecklingsnämnden yttrar sig på Region Stockholms vägnar.

Bakgrunden till förslagen är att genomföra delar av EU:s direktiv om energieffektivitet (EED, 2023/1791), som bland annat ställer krav på att offentliga aktörer och verksamheter ska minska sin energianvändning och att offentligt ägda fastigheter ska genomföra energieffektiviserande renoveringar. Promemorian innehåller förslag på nya regler om energiplanering i kommuner och regioner. Lagstiftningen om kommuners energiplanering föreslås moderniseras och anpassas till de nuvarande energipolitiska målen med hänsyn till totalförsvarets behov av energiförsörjning. Det införs en skyldighet för kommuner och regioner att redovisa åtgärder för energieffektivisering i en långsiktig plan och rapportera uppgifter om energianvändning till Energimyndigheten.

Region Stockholm är positiv till promemorians övergripande syfte om att ta fram förslag som leder till att EU:s energieffektiviseringsdirektiv (EED) genomförs och att kommunal och regional energiplanering lyfts fram som viktiga verktyg för detta. Region Stockholm anser att samverkan mellan kommuner, regioner, elnätsföretag och andra aktörer bör utvecklas som en del av lagförslaget, särskilt kring energi- och effektförsörjning för samhällskritisk verksamhet. Region Stockholm ser även behov av att

tydliggöra hur kraven på energieffektivisering ska vägas mot andra samhällsintressen, exempelvis beredskap och säkerhet, samt att konsekvenserna av ökade krav i offentlig upphandling, bland annat risken för högre kostnader, analyseras.

Region Stockholm anser att den föreslagna tidplanen för kommunernas energiplanering bör ses över. De nya kraven innebär ökad arbetsbörda och behov av kompetens, analys, samverkan, samråd och politisk förankring. Övergångsbestämmelser bör övervägas för att ge kommunerna rimliga förutsättningar att successivt anpassa och utveckla sina energiplaner.

Bakgrund

Klimat- och näringslivsdepartementet har remitterat promemoria *Energiplanering i kommuner och regioner och en mer energieffektiv offentlig sektor*, till Region Stockholm för yttrande. Klimat- och regionutvecklingsnämnden yttrar sig på Region Stockholms vägnar. Ärendet har beretts i samråd med Region Stockholms trafikförvaltning.

Bakgrunden till förslagen i promemorian är att genomföra delar av EU:s energieffektiviseringsdirektiv (EED, 2023/1791). Direktivet är i grunden ett ramverk för att få EU-länderna att använda mindre energi, effektivisera energianvändningen och göra energieffektivisering till en integrerad del av energipolitiken. Enligt direktivet ska offentlig sektor gå före i energieffektiviseringen.

Utöver kraven på att energiplanerna ska bidra till genomförandet av EED-direktivet syftar förslagen också till att energiplaneringen i kommuner och regioner ska anpassas och bidra till de nuvarande energipolitiska målen med hänsyn till totalförsvarets behov av energiförsörjning, säkerställa en robust och leveranssäker energiförsörjning och tillräckliga energiresurser på kort- och lång sikt, vilket i sin tur bidrar till att möta samhällets behov av energi såväl i fredstid, som vid kris och höjd beredskap.

Promemorian innehåller lagförslag inom fyra huvudområden: moderniserad energiplanering för kommuner, obligatorisk planering av energieffektivisering i offentlig sektor, principen energieffektivitet först samt energieffektiva offentliga inköp.

Kommunal och regional energiplanering lyfts fram som viktiga verktyg för att genomföra energieffektivisering. Enligt lag (1977:439) om kommunal energiplanering ska kommuner ha en aktuell energiplan, men då lagstiftningen är från 1977 finns det ett behov av att modernisera den om energiplanerna ska fungera som ett verktyg för att bidra till att uppnå EED-direktivet. Ett uttalat syfte är även att kommunernas energiplaner ska bli mer strategiska, aktuella och offentliga. De ska också vara användbara som

underlag för kommunens fysiska planering och för elnätsföretagens nätutvecklingsplaner.

Enligt EED-direktivet ska kommuner med mer än 45 000 invånare ta fram en värme- och kylplan, som ska omfatta en strategi för hur energieffektiviteten i värme- och kylförsörjningen kan öka i kommunen. Enligt promemorian föreslås värme- och kylplanerna ingå som en del av energiplanerna för dessa kommuner.

Regionerna föreslås inte ta fram energiplaner. Däremot införs det en skyldighet för regioner och kommuner att redovisa åtgärder för energieffektivisering i en långsiktig plan och rapportera uppgifter om energianvändning till Energimyndigheten. Planen ska beskriva vilka åtgärder som planeras för att minska betydande negativa konsekvenser av åtgärderna för en effektiv energianvändning. Den ska även visa om åtgärderna påverkar vissa utsatta grupper och i vilken utsträckning det går att använda avtal om energiprestanda eller andra liknande energitjänster vid renovering av vissa byggnader som inte är bostäder.

Kommuner, regioner och statliga förvaltningsmyndigheter ska i vissa fall beakta principen om "energieffektivitet först". Principen innebär att kommuner och regioner vid större investeringar ska analysera olika alternativ att uppnå minskat energibehov genom energieffektivisering, minskad energianvändning eller flexibilitet. Med större investeringar avses investeringar som uppgår till 100 miljoner euro eller 175 miljoner euro om det är ett transportinfrastrukturprojekt.

Promemorian innehåller också förslag om energieffektiva offentliga inköp, som innebär att offentliga upphandlare ska ställa krav på hög energieffektivitet vid inköp av vissa varor, tjänster, byggnader och lokaler. För upphandlingar med stor energianvändning ska det också prövas om energiprestandaavtal kan användas.

Den nya lagen föreslås träda i kraft den 1 mars 2027. Skyldigheten för kommuner att publicera en aktuell energiplan på kommunens webbplats och skyldigheten att lämna in planen till den myndighet som regeringen bestämmer ska träda i kraft den 1 januari 2028. Även skyldigheten för kommuner och regioner att redovisa vissa uppgifter om energieffektivitetsåtgärder i en långsiktig plan samt skyldigheten för statliga myndigheter att redovisa hur de har följt det nya regelverket för upphandling av varor och tjänster ska träda i kraft den 1 januari 2028. De nya lagarna och förordningarna ska i övrigt träda i kraft den 1 mars 2027.

Utgångspunkten för tidplanen är att flera artiklar i EED-direktivet skulle ha varit genomförda senast den 11 oktober 2025 och att lagförslagen i

promemorian därför bör träda i kraft så snart som möjligt, vilket i nuläget bedöms vara den 1 mars 2027.

Region Stockholms yttrande

Region Stockholm är positiv till promemorians övergripande syfte om att ta fram förslag som leder till att EU:s energieffektiviseringsdirektiv (EED) genomförs. Direktivets intention är att offentlig sektor ska gå före i energieffektiviseringen, och promemorian lyfter fram kommunal och regional energiplanering som viktiga verktyg för detta. Region Stockholm instämmer i vikten av att kommuner och regioner bidrar till en aktiv energiplanering inom sina verksamheter och uppdrag, samt att offentlig sektor går före i energieffektiviseringen.

Nya regler om energiplanering i kommuner och regioner

Region Stockholm är positiv till att lagen om kommunal energiplanering ses över och moderniseras, med syfte att energiplanerna ska bli mer strategiska och aktuella, samt att de ska tillgängliggöras offentligt. Nuvarande lagstiftning från 1977, är i många avseenden inte längre aktuell sett till hur energiförsörjningen fungerar i samhället idag och vilka behov av energiförsörjning som finns och kommer att efterfrågas i framtiden.

Promemorian lyfter också fram att den nya lagstiftningen syftar till att koppla den kommunala energiplaneringen tydligare till kommunens fysiska planering och elnätbolagens nätutvecklingsplaner. Region Stockholm instämmer i promemorians slutsatser om vikten av att energiplaneringen knyts starkare till den fysiska planeringen och att samspelet mellan de kommunala energiplanerna och elnätbolagens nätutvecklingsplan tydliggörs.

Förslaget till lagstiftning tydliggör att kommunerna ska stämma av innehållet i energiplanerna med regionerna. Region Stockholm ser dock ett behov av att utveckla en mer strukturerad samverkan mellan kommuner och regioner kring energi- och effektförsörjning för samhällskritiska verksamheter som en del av lagförslaget. Särskilt inom hälso- och sjukvård, kollektivtrafik, mobilitetstjänster och annan samhällskritisk verksamhet finns betydande beroenden mellan kommuner, regioner, nätägare och andra aktörer. Robust energiförsörjning för regionala verksamheter kan samtidigt bidra till stärkt försörjningstrygghet för kommuner och lokalsamhällen, särskilt vid störningar, kapacitetsbrist eller höjd beredskap.

Genom att det ställs krav på att kommunerna ska tillgängliggöra energiplanerna på sina webbplatser underlättar det för andra aktörer att använda kommunernas data och information för egna analyser. För Region

Stockholms del kommer det till exempel att bli enklare att göra regionala analyser med utgångspunkt i kommunernas energiplaner.

Enligt promemorian föreslås värme- och kylplanerna ingå som en del av energiplanerna, för kommuner med mer än 45 000 invånare. I Stockholms län kommer ungefär hälften av kommunerna att beröras av kravet på värme- och kylplaner. Region Stockholm ser positivt på att värme- och kylplanerna föreslås ingå i de kommunala energiplanerna. Energibehovet för värme- och kyla utgör en stor del av energibehovet i kommunen och behöver ingå i kommunens energiplan.

Regionerna föreslås inte få något uppdrag att ta fram en formell energiplan, utan promemorian föreslår att det ska vara upp till respektive region att bedöma vilken långsiktig plan som ska hantera och redovisa energifrågor. Region Stockholm ska enligt 7 kap. plan- och bygglagen (PBL, 2010:900) ta fram en regionplan som ska hantera regionala frågor som är av betydelse för länets fysiska miljö. Den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen (RUFS) (RS 2025-0760) hanterar bland annat energifrågor. Region Stockholm bedömer att de kommunala energiplanerna kommer att utgöra ett bra underlag till regionala analyser och regionplanen.

Planering av energieffektiviseringsåtgärder i offentlig sektor

Region Stockholm har antagit Klimathandlingsplan för Region Stockholm (RS 2023-1082), som gäller för samtliga nämnder och bolag. Ökad energieffektivisering är en prioriterad åtgärd i klimathandlingsplanen. Enligt lagförslaget bör det vara upp till respektive region att bedöma vilken eller vilka långsiktiga planer som är lämpligast att redovisa energieffektiviseringsåtgärder i. Region Stockholm bedömer att klimathandlingsplanen uppfyller lagförslaget på en övergripande, strategisk nivå och med ett långsiktigt perspektiv, medan förvaltnings- och bolagsspecifika handlingsplaner, som exempelvis Locum och trafikförvaltningen tillsammans med flera verksamheter inom regionen arbetar med, motsvarar lagförslagets krav på att redovisa konkreta åtgärder för en effektiv energianvändning. Region Stockholm ser dock att det finns ett behov av att samla och strukturera organisationens samtliga handlings- och åtgärdsplaner som rör energieffektivisering, för att uppfylla kraven på inrapportering till Energimyndigheten. Region Stockholm vill därför göra ett medskick till Energimyndigheten att i kommande föreskrifter, vägledning och inrapporteringssystem, arbeta för att detta inte ska bli en alltför tung administrativ belastning för regioner och kommuner, genom att utveckla digitala stödtjänster och mallar.

Som komplement till energieffektiviseringsåtgärder ser Region Stockholm att energiplaneringen även bör skapa beredskap för framväxande tekniker såsom dubbelriktad laddning, vehicle-to-grid (V2G), där elfordonens batterier kan bidra med lagring och flexibilitet i energisystemet. Dessa lösningar kan kapa effekttoppar, öka nyttjandet av lokal elproduktion och skapa förutsättningar för lägre energikostnader och förbättrat driftnetto i offentligt ägda fastigheter. Nyttan bör bedömas ur ett livscykelperspektiv, med hänsyn till investeringar, energiförluster, batterislitage och verksamheternas transportbehov. Energimyndigheten bör få i uppdrag att ta fram vägledning som stödjer kommuner och regioner i att förbereda upphandlingskrav, laddinfrastruktur och riktlinjer för ansvarsfördelning och ersättning.

Krav på energieffektivitetsprestanda i upphandling av vissa varor, tjänster och byggnader

Region Stockholm bedömer att de utökade kraven på att köpa energieffektiva varor och tjänster riskerar att bli kostnadsdrivande, vilket kan leda till högre initiala kostnader. Region Stockholm ser därför ett behov av att detta analyseras. På sikt kommer de utökade kraven att få en direkt positiv påverkan på Region Stockholms verksamhet, genom att bidra till energieffektivisering, vilket i sin tur kan bidra till långsiktiga kostnadsminskningar, och i förlängningen till att minska klimatpåverkan.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser samt konsekvenser

Skyldigheten för en kommun att publicera en aktuell energiplan på kommunens webbplats samt skyldigheten att lämna in planen till den myndighet som regeringen bestämmer ska enligt lagförslaget träda i kraft den 1 januari 2028. Region Stockholm anser att konsekvensanalysen inte i tillräcklig omfattning belyser den arbetsbörda och de kompetenskrav som det nya lagförslaget innebär för kommunerna. De skärpta kraven på energiplanerna, bland annat en mer strategisk inriktning, koppling till fysisk planering och elnätsföretagens nätutvecklingsplaner samt dialog och samråd med regioner, elnätsföretag, andra berörda aktörer och allmänheten, förutsätter tid för analys, samverkan, samråd och politisk förankring. Region Stockholm befarar att den föreslagna tidplanen snarare riskerar att motverka lagförslagets ambition att stärka energiplanernas strategiska betydelse, eftersom kommunerna kan tvingas prioritera att snabbt uppfylla de formella kraven framför att ta fram aktuella, välförankrade och användbara strategiska planeringsunderlag.

Kommuner med mer än 45 000 invånare ska enligt förslaget till ny lagstiftning dessutom ta fram värme- och kylplaner som en del av energiplanerna. I Stockholms län berörs ungefär hälften av kommunerna av

kravet på värme- och kylplaner. Det är en ny uppgift för kommunerna, som de kommer att behöva vägledning kring, vilket innebär att det kan vara svårt för vissa kommuner att uppnå kravet om att publicera en aktuell energiplan till den 1 januari 2028.

Enligt promemorian finns det inget behov av att införa övergångsbestämmelser till den nya lagen eller förordningen om kommunal energiplanering. Region Stockholm anser dock att övergångsbestämmelser bör övervägas för att ge kommunerna rimliga förutsättningar att anpassa sina energiplaner till den nya lagstiftningen. En kommun med en nyligen antagen energiplan bör kunna använda den som grund för fortsatt analys, dialog och utveckling mot en mer strategisk plan. Övergångsbestämmelser skulle även ge kommuner som saknar energiplan eller tillräcklig kompetens och resurser möjlighet att bygga upp detta successivt.

Behov av specialistkompetens och effektiv informationsförsörjning till Energimyndigheten

Region Stockholm bedömer att genomförandet av förslagen förutsätter tillgång till relevant specialistkompetens inom bland annat energikartläggning, energiledning, effektplanering, energisystemanalys och kostnads- och nyttoberäkningar. Ansvariga myndigheter bör därför ha tillgång till denna kompetens för att kunna ge vägledning, bedöma underlag och följa upp resultat på ett enhetligt sätt. Region Stockholm ser också behov av ett standardiserat digitalt stöd för inrapportering till Energimyndigheten, med tillräcklig flexibilitet för att hantera olika regionala och lokala förutsättningar. En sådan lösning skulle minska den administrativa belastningen, förbättra jämförbarheten och underlätta nationell uppföljning. Informationen bör i möjligaste mån hämtas från befintliga energikartläggningar, energiledningsplaner och energiförsörjningsplaner för att undvika dubbelrapportering och onödigt manuellt arbete.

Ekonomiska konsekvenser

Beslut i enlighet med utvecklingsdirektörens förslag medför inga ekonomiska konsekvenser för Region Stockholm. Regionledningskontoret ser dock att det kommer att tillkomma ett antal nya arbetsuppgifter för Region Stockholm om lagförslagen i promemorian genomförs, och därmed administrativa kostnader.

Även om Region Stockholm redan tar fram många av uppgifterna i de nya lagförslagen, innebär det en skillnad att det blir ett obligatoriskt krav att sammanställa och leverera dem till Energimyndigheten. Även kravet på att

hämta in synpunkter från berörda aktörer och allmänheten genom samråd kommer att innebära arbete för Region Stockholm. Mot bakgrund av att förslag till föreskrifter och konkreta krav ännu saknas, är det inte möjligt att i nuläget göra en bedömning av den arbetsinsats som skulle krävas, och därmed av de ekonomiska konsekvenserna.

Anton Västberg
Utvecklingsdirektör

Mikael Ranhagen
Enhetschef

Beslutsunderlag

1. Klimat- och näringslivsdepartementets promemoria
Energiplanering i kommuner och regioner och en mer energieffektiv offentlig sektor

Beslutsexpediering

1. Klimat- och näringslivsdepartementet

Godkänd av Anton Västberg, 2026-10-01